

Motivace a cílová představa, která by pro mne jako Pověřence země Horní Rakousko pro otázky jaderných zařízení byla relevantní

Od roku 1986 se cítím spojen s předmětnou tématikou. Tehdy jsem měl možnost s mým otcem a dalšími absolventy zemědělské školy v Katsdorfu jet v rámci exkurze do Československa. Bylo to právě v době, kdy havárie jaderné elektrárny v Černobylu vedla k tomu, že jsme například my ve škole nemohli hrát fotbal a sedláci z Mühlviertlu dílem nemohli prodávat své produkty, nebo jen s velkými problémy. Pár kilometrů na sever od hranic se zdál být svět zcela jiný.

Z té doby mi každopádně zůstalo v paměti, že k otázce jaderné energie mohou být zcela rozdílné přístupy a že všeobecně jsou při tom důležité také otázky demokracie, svobodných médií a transparentnosti.

Toto vedlo mimo jiné k tomu, že jsem se od roku 1991 do roku 1999 pokoušel „změnit svět“ v komunální politice. Přitom jsem se naučil, že politika v praxi funguje přece jen jinak, než si člověk často představuje. A že nezřídkou je také nečekanou podporou, když je člověk schopen nestranně komunikovat a vyvodit správné závěry. Jako předseda kontrolního výboru jsem se tak mohl přímo spolupodílet na střídání moci v obci Sandl.

Za tyto tehdejší zkušenosti jsem velmi vděčný a myslím, že by mi ve funkci pověřence pro otázky jaderných zařízení byly užitečné.

Každopádně jsem se po absolvování katedry pedagogiky v Linci, kdy bych beztak musel čekat na pracovní nasazení v rakouském školství, chopil příležitosti a začal v roce 1997 vyučovat němčinu a angličtinu na jedné významné jazykové škole v Českých Budějovicích (www.polyglot.cz),... a učit se česky, také proto, abych pochopil, jak je problematika Temelína viděna přímo na tomto místě.

Po třech letech jsem se cítil v jižních Čechách již téměř jako doma. Také jsem měl pocit, že dobře rozumím tomu, jak „funguje“ česká společnost a proč odpor jejích obyvatel a ostatní srovnatelné (post- materialistické) fenomény se v ní stále ještě dají hledat lupou.

Tím udivenější a stále šokovanější jsem byl, když blokády hranic při příležitosti spuštění reaktoru prvního bloku v Temelínu v roce 2000, které jsem zpočátku podporoval, vedly z mého pohledu k extrémně nacionalisticky a polarizovaně pocíťované eskalaci. Toto mi stále více znemožňovalo cítit se „jako doma“ jak v Českých Budějovicích, tak také v Rakousku. Může to snad znít přehnaně, ale určitý čas jsem to pocíťoval tak, jako by se obě naše země tak nějak chystaly k válce. Nepochopení, které jsem za to sklídl v Rakousku, mi, jak bylo řečeno, také ztěžovalo cítit se v mé vlasti jako doma (v současnosti je tomu již naštěstí opět jinak).

Co dělat? Jako východisko mne napadlo pouze něco, co v konečném důsledku vyústilo v to, že v rámci hranice překračujícího sdružení byly koordinovány ty síly, které se chtěly uvolnit z „nacionalistických osidel médií a politiky“ aniž by chtěly popřít své odmítání jaderné energie a jaderné techniky – viz. <http://www.sonneundfreiheit.eu/begannen.html>.

Bylo to obtížné a zdoluhavé, mediálně ne velmi atraktivní, ale z mého pohledu to byla nakonec při všech komplikacích, které při tom vyvstaly, důležitá a v zásadě úspěšná snaha.

Kombinace rozčarování a nedostatku času a prostředků celkově však vedla k tomu, že se spolek www.sonneundfreiheit.eu po krátkém čase, kdy jsme se oficiálně podíleli na protijaderných aktivitách země Horní Rakousko, stáhl a dále pracoval samostatně v menším rámci.

Navázané kontakty a nabyté know-how mi dovolují s jistou dávkou hrdosti uvést, že mezi Salcburkem a Prahou je stěží k nalezení srovnatelná síť kontaktů, která má s tak nízkými vynaloženými prostředky tak dobrý přehled o aktuálně probíhajících společenských hybných silách tohoto regionu, než právě v rámci těchto kontaktů.

Co jsem zásadně cítil jako nedostatek současné oficiální protijaderné politiky Horního Rakouska a Rakouska (přičemž ale spolková vláda pokud možno vždy zamezila tomu, aby byl vůbec kladen tento nárok) je přílišné zdůrazňování mimo jiné právních kroků a připuštění bilaterálně vedených „pseudo debat“, které jsou na míle vzdálené od reálného světa lidí, zejména v Česku. Toto by mohlo

být nazýváno prací s „nátlakovými prostředky“, na rozdíl od „aktivní komunikace“, jejíž potenciál nebyl podle mého názoru ještě zdaleka vyčerpán.

Máme co dočinění s lobby, která je globálně aktivní a má dosti značné finanční prostředky. Nejen česká odnož této lobby vystupuje jako sponzor všech velkých a částečně vynikajících kulturních akcí v zemi a nepřímo tím sděluje, že ti (rakouští) „protijaderní kašpárčí“ zůstali „tak nějak trochu pozadu“. Může to znít přehnaně, ale za směrem této diagnózy si stojím.

Malým ale symptomatickým aspektem, který mne v tom utvrzuje, jsou například jistě dobře míněné protijaderné tabule na freistadtských ulicích. Ty téměř všichni Češi, kteří jedou například do Lince za nákupy nebo do Alp na zimní dovolenou, shledávají jako urážku vlastní inteligence (je jich mnohem více, než si průměrný Rakušan představuje). Především jsou to vlivní lidé s penězi a vzděláním, mnohdy i ti, kteří by sami sebe ohodnotili jako odpůrce atomu nebo znepokojené ekologickou otázkou. (Podobně jako blokády hranic, které byly právě zpočátku doprovázeny absolutně špatnou komunikací s médii.)

Mým ústředním úkolem jako Pověřence v oblasti jaderných zařízení země Horní Rakousko by pak na základě zkušeností z této oblasti bylo zintenzívnit masivní přeshraniční komunikaci jak mezi aktivisty, tak s veřejností. Přitom musí být mimo jiné také zapojeny oblasti kultury, vzdělání a zahraniční politiky.

Neznamená to, že bych nepovažoval právní kroky a určité ostatní aspekty dosavadní práce za důležité. Ale prioritou by ovšem z mého pohledu muselo být komunikativní pozadí. To znamená, že bych se aktivně usiloval o systematické kontaktování všech těch, kteří nejsou principiálně považováni za atomovou lobby. Jsou to jak ti lidé z oblasti kultury, politiky a ekonomické, kterým leží na srdci pozitivní aspekty spolu se rozvíjející Evropy, tak také lidé (především z Česka a Slovenska), kteří se ještě stále domnívají, že bez jaderné energetiky to nejde, ale jsou otevření veškerým argumentům.

Protijaderná scéna v Evropě a ve světě, která odvádí částečně vynikající práci, je málo propojená a často žije z tragiky aktuálních havárií. Zde bych získal osobní kontakty zejména z Francie, Anglie, Německa, Slovinska, Slovenska a přirozeně Česka a v rámci Rakouska bych se pokusil poskytnout podporu pro opravdu dobré propojení.

Také vzhledem k tomu, že jsem vždy shledával jako nedostatek, že sice byla systematicky tlumočena česká média ve věci Temelína do němčiny, ale naopak již tomu tak nebylo, což vedlo k tomu, že se české neziskové organizace jen omezeně orientovaly v mezinárodním a zvláště v rakouském prostředí, začal jsem dělat překlady z angličtiny a francouzštiny a přeposílat na Gabi Pohlovou (www.oizp.cz). Ta je pak jednak nechává včlenit do denních informačních zpravodajů v němčině a jednak z nich jednou týdně sestavuje něco podobného v češtině (pro cílovou skupinu česká a slovenská veřejnost).

Při osobním pohovoru bych vás mohl seznámit ještě s dalšími detaily mého pohledu na věc. V příloze najdete dále můj překlad divadelní hry amerického autora o pozadí toho, jak firma Westinghouse přišla ke svým zakázkám (pokusil bych se o její využití ve spolupráci s některým z rakouských a českých divadel) a doslov mého překladu knihy „Lidé z Temelína“, kterým jsem se pokusil trochu zpřístupnit německy mluvícím aktivistům něco z životní reality lidí v okolí Temelína (<http://buch.archinform.net/isbn/3-902427-44-2.htm>).

Souhrnně vzato bych na funkci Pověřence pro otázky jaderných zařízení, kterou principiálně pokládám za skutečně unikátní, nazíral jako na pokračování toho, co jsem beztak činil bezpočet hodin mého volného času v posledních letech, ovšem na profesionální úrovni a s menším vyčerpáním sebe sama. Přičemž bych se viděl stejně jako doposud spíše jako moderátor komplexní komunikace na mezinárodním pozadí, než jako někdo, kdo se především mediálně vyjadřuje, ačkoli i to k tomu samozřejmě patří (viz aktuálně např.: <http://www.br-online.de/bayerisches-fernsehen/abendschau/stimmung-temelin-temelin-winkler-ID130044517232.xml>).

Můj potenciál ve využívání synergie a ve sloučení konstruktivních přístupů (doposud především v oblasti jižní Čechy, Mühlviertl a Waldviertel) není s ohledem na šíři úkolu přirozeně dostačující, aby mohl dostatečně pokrýt všechny příslušné aspekty. Proto bych se pokusil efektivně zapojit

konstruktivní síly uvnitř i mimo protijaderného hnutí a přitom bych rád a intenzivně spolupracoval především s Dipl. Ing. Daliborem Stráským, který svým způsobem výtečně pokryje ty oblasti, které nepatří k mým nejsilnějším.

Jsem přesvědčen o tom, že cesta získávání české většiny pro odstoupení od jaderné technologie spočívá v tom neznepokojovat protijaderným silám v Česku situací tím, že je budeme navíc izolovat od české veřejnosti nesmyslnými očekáváními Rakouska, nýbrž že společně s nimi v obou zemích můžeme ukázat, že my jsme přímo nepostradatelní jako motory konstruktivní a hranice překračující spolupráce s velkým kulturním know-how.

Mezinárodně by to mohlo pro Horní Rakousko znamenat, že se např. staneme hybným mechanismem informačních sítí pro překlady knih nebo článků z „Nuclear Monitor“ <http://www.nirs.org/mononline/mononl.htm> und a časopisu „Sortir du nucleaire“ <http://www.sortirdunucleaire.org/index.php?menu=english&page=index>) nebo <http://www.bellona.org/> atd., které mají pověst průkopníků na této scéně, v důsledku změny v oblastech energie celkově směrem k humánnějšímu hospodářství a technice.

Svou úlohu bych tak trochu přirovnal k úloze šéfa firmy, jehož firma expanduje do zahraničí a tam je konfrontována s tím, že mnoho věcí, především v oblasti komunikace funguje jinak, než očekával. Takovéto komplikace se nezdá vyskytovat v mnoha mezinárodně činných organizacích, což mohu každopádně potvrdit jako lektor cizích jazyků, který má již léta s takovými firmami co dočinění a v jižních Čechách doposud vyučoval dobře a rád kolem 1000 většinou pracujících studentů a studentek. Často stačí pár dobrých „moderátorů“ aby se zredukovala nedorozumění a efektivita významně stoupla. Přitom mám stále na zřeteli zaměření se na Rakousko a Česko.

Avšak i příklad Roberta Schumana (http://de.wikipedia.org/wiki/Robert_Schuman), který vstoupil do evropských učebnic dějin jako jeden z otců zakladatelů Evropské unie, se mi zdá být důležitý. Jeho původním cílem bylo mimo jiné dosáhnout smíru mezi Německem a Francií, jež byly rivally po celá staletí. Po první světové válce v tom byl obdivuhodně úspěšný, avšak vzhledem k zahraničně politickým okolnostem ztroskotal. Bezprostředně po druhé světové válce by ještě bezpochyby býval nemohl sklízet ovoce své práce, kdyby se byl omezil na otázku Francie – Německo. Avšak s konceptem vyššího cíle, totiž s fungující Evropou, byl výsledek při vši kritice dnešní Evropy neuvěřitelně úspěšným příběhem, neboť obě strany měly zájem na zdaru vyššího cíle. Pro mne je tu patrná paralela s Temelínem.

Jako jiný příklad by mohlo být nahlíženo na napětí mezi Rakouskem a Maďarskem po roce 1848, které vyústilo mezi jiným díky osobě císařovny Alžběty v obdivuhodně rychlou koexistenci a spolupráci. Aniž bych se nyní chtěl srovnávat s těmito osobami, shledávám je přesto velmi inspirativními. Stejně jako prvního československého prezidenta T. G. Masaryka, který se svého času nespočetněkrát pokoušel jako poslanec říšského sněmu reformovat zemi a býval by v tom snad také byl úspěšný, kdyby nedošlo k první světové válce.

Kdyby podle vás byly výše nastíněné zásady v souladu s funkcí Pověřence země Horní Rakousko pro otázky jaderných zařízení, těšil bych se každopádně na dobrou spolupráci. Jsem přesvědčen, že při všech komplikacích, které se dají předpokládat, by se musela na konci této dvouleté periody projevit citelná konsolidace na scéně. Země Horní Rakousko by přitom sice nemusela být obzvláště populární např. ve Vídni, Praze, Bruselu nebo také v rámci OSN, nemusela by se ale před demokratickou veřejností stydět (problematika propojení SZO a MAAE je pro mne dlouhodobě rovněž středobodem stejně jako téma Euroatomu, kde bych chtěl vyzdvihnout práci Rolanda Eggera a Gabi Schweiger, viz. také <http://www.sonneundfreiheit.eu/aussendungen.html> nebo <http://sonneundfreiheit.eu/ubernom.html> . Podobně jako oni bych při komunikaci kladl velký důraz na úroveň obcí. Kromě toho bych se snažil o tón, který by byl srozumitelný také pro „mlčící většinu“.

Bernhard Riepl,
2011